

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/50/2024
Identifikačné číslo spisu:	2106217085
Dátum vydania rozhodnutia:	20.02.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:2106217085.3

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ V. T., narodeného U., R., 2/ Z. H., narodenej U., C., žalobcovia 1/ a 2/ zast. splnomocnencom JUDr. Štefanom Bugalom, Trnava, Fándlyho 32, 3/ S. A., narodenej U., C., zast. žalobcom 1/, proti žalovanej J. T., narodenej U., C., zast. advokátom JUDr. Mariánom Ševčíkom, CSc., Bratislava, Nezábudková 22, o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam, vedenom na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 10C/75/2006, o dovolaní žalovanej proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave z 9. októbra 2023 sp. zn. 23Co/28/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalobcovia 1/ a 2/ m a j ú voči žalovanej n á r o k na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Žalobkyni 3/ náhradu trov dovolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trnava (ďalej ako „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) uznesením z 21. decembra 2021 č. k. 10C/75/2006-1877 v znení opravného uznesenia z 10. novembra 2022 č. k. 10C/75/2006-1900 výrokom I. rozhodol, že štát má voči žalobcom 1/ až 3/ spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov konania v rozsahu 50 % a výrokom II. rozhodol, že štát má voči žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 50 %.

1.1. Svoje rozhodnutie po právnej stránke odôvodnil aplikáciou čl. 4 ods. 1 a 2, § 251, § 255 ods. 1 a 2, § 259, § 262 ods. 1 a 2, § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku zák. č. 160/2015 Z. z. (ďalej aj „CSP“).

1.2. Vecne argumentoval tým, že v priebehu konania bolo potrebné vykonať znalecké dokazovanie, pričom znalcom bolo vyplatené znalečné aj zo štátnych rozpočtových prostriedkov. Štátu tak vznikli trovy v celkovej výške 3.170,96 eur, ktoré je potrebné nahradiť. Podľa § 148 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016 (ďalej aj „OSP“) mal štát podľa výsledkov konania proti účastníkom právo na náhradu trov konania, ktoré platil. Občiansky súdny poriadok bol s účinnosťou od 1. júla 2016 zrušený a nahradený CSP, ktorý trovy štátu neupravuje. Vzhľadom na to, že CSP neobsahuje ustanovenia o náhrade trov konania štátu, rozhodol súd prvej

inštalácie o náhrade trov konania štátu analogicky podľa čl. 4 ods. 1 CSP (analogia legis) v spojení s § 259 a § 255 ods. 2 CSP a priznal štátu nárok na náhradu trov konania voči žalobcom a žalovanej v rovnakom rozsahu 50 %. Pri rozhodovaní o nároku trov konania štátu aplikoval súd rovnaké východiská ako pri rozhodovaní o náhrade trov konania strán sporu. Na skutočnosť, že žalovaná bola v konaní oslobodená od platenia súdnych poplatkov, nebolo možné prihliadať, pretože od účinnosti CSP je možné prihliadať na oslobodenie strany od súdneho poplatku iba v prípade ukladania povinnosti strane zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania (§ 253 ods. 2 CSP). Zároveň prvoinštančný súd nevidel dôvod na analogické použitie ustanovenia § 257 CSP (dôvody hodné osobitného zreteľa), ktorého použitie je možné len vo výnimočných prípadoch. Takýmto dôvodom samým osebe pritom nemôže byť prípadná zlá finančná situácia na strane žalovanej.

1.3. V neposlednom rade súd prvej inštalácie uviedol, že o výške náhrady trov konania štátu bude rozhodnuté v zmysle § 262 ods. 2 CSP po právoplatnosti rozhodnutia samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník, pričom budú zohľadnené preddavky, ktoré strany prípadne zložili alebo boli od nich vymožené.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej aj ako „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalovanej uznesením z 9. októbra 2023 č. k. 23Co/28/2023-1928 uznesenie súdu prvej inštalácie v napadnutej časti o trovách konania štátu voči žalovanej (II. výrok) potvrdil ako vecne správne (§ 387 ods. 1 CSP).

2.1. Odvolací súd k odvolacím argumentom žalovanej uviedol, že dôvody pre použitie § 257 CSP spočívajú v dôvodoch hodných osobitného zreteľa (ktorými sa prvoinštančný súd v napadnutom uznesení síce zaoberal len veľmi stručne) a ani odvolací súd nevzhladol dôvody pre ich aplikáciu.

2.2. Pokiaľ ide o prieťahy v konaní, ako jeden z argumentov použitých žalovanou, tieto boli žalovanej kompenzované, o čom svedčia nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) z 28. októbra 2020 sp. zn. III. ÚS 201/2010-37, 1SprV 611/2010 a z 31. januára 2008 sp. zn. II. ÚS 108/07-72, Spr 1171/07, ktoré priznané sumy majú charakter finančného zadost'učinenia, preto tento argument neobstojí.

2.3. Samotná dĺžka konania nemôže byť dôvodom pre použitie aplikácie § 257 CSP (viď napr. uznesenie NS ČR sp. zn. 32Cdo/1210/2017 z 09. 08. 2017). Je síce pravdou, že v rámci konania bolo vyhotovených niekoľko znaleckých posudkov, v súvislosti s ktorými vznikli trovy štátu, nakoľko žalovaná bola oslobodená od platenia súdnych poplatkov, a ktoré súd prvej inštalácie vykonal a považoval za účelné, avšak je nutné prihliadnuť i na postoj samotnej žalovanej počas celého konania, ktorá nebola stotožnená so spôsobom zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam, či už návrhmi zo strany žalobcov, resp. ani samotným rozhodnutím súdu, a ktoré znalecké posudky slúžili pre samotné rozhodnutie vo veci.

2.4. O postoji žalovanej počas konania a nariadenému znaleckému dokazovaniu svedčí aj rozhodnutie súdu prvej inštalácie pod č. k. 10C/75/2006-932 z 29. marca 2011, ktorým bola žalovanej uložená poriadková pokuta vo výške 100 eur a pod č. k. 10C/75/2006-957 z 3. júna 2011 vo výške 200 eur, ktoré boli rozhodnutím krajského súdu pod č. k. 10Co/198/2011, 10Co/199/2011, 10Co/200/2011, 10Co/201/2011, 10Co/202/2011-1041 z 8. decembra 2011, zmenené s tým, že uložené poriadkové pokuty vo výške 100 eur a 200 eur je žalovaná povinná zaplatiť okresnému súdu do 3 dní. Ako konštatovali súdy v daných rozhodnutiach, dôvodom uloženia poriadkovej pokuty žalovanej bolo neposkytnutie súčinnosti znalci, keď odvolací súd zdôraznil, že „... Nemôže byť žiadneho sporu o tom, že toto bolo priamou príčinou nevykonania (nedokončenia) úkonu znalca smerujúceho k zodpovedaniu otázok reálnej deliteľnosti a všeobecnej ceny tzv. domovej nehnuteľnosti tvoriace tu predmet spoluvlastníctva a takto i dôvodom oddialenia očakávaného rozhodnutia vo veci. Nepovažovať opisovaný postup odporkyne v konaní aj za marenie práva navrhovateľov na tzv. bezprieťahový proces by si vyžadovalo vyššiu než únosnú mieru fantázie a súhlasiť bolo treba so súdom prvého stupňa, pokiaľ sa rozhodol zjednať si potrebnú autoritu i za pomoci využitia zákonom predpokladaných poriadkových opatrení.“

2.5. Na dôvazok k skutočnostiam tvrdným žalovanou o počte znaleckých posudkov odvolací súd poukazuje aj na jej návrhy na ďalšie znalecké dokazovanie, ktoré však boli zo strany súdu prvej inštalácie zamietnuté. Oslobodenie od platenia súdnych poplatkov nezakladá dôvod pre aplikáciu § 257 CSP a ani samotná ťaživá situácia žalovanej, ktorá uviedla, že je ťažko zdravotne postihnutá, imobilná a jej jediným príjmom je invalidný dôchodok, keď k uvedenému stavu predložila iba fotokópiu preukazu ZŤP a

lekársku správu.

2.6. Odvolací súd po zohľadnení všetkých do úvahy prichádzajúcich okolností, na ktoré má prihliadať pri aplikácii § 257 CSP, prihliadol aj na správanie sa žalovanej v konaní, ktorá sama nemala snahu spor ukončiť a svojím správaním spôsobila ďalšie trovy štátu. Žaloba zo strany žalobcov bola podaná dôvodne, aj keď súd vo veci rozhodol nie v súlade s ich návrhom, keď žalovaná nesúhlasila so zrušením a vysporiadaním podielového spoluvlastníctva ani spôsobom ako rozhodol súd prvej inštancie. Tiež poukázal na skutočnosť, že štát v tomto prípade je účastníkom iba čo sa týka trov vynaložených zo štátnych prostriedkov v súvislosti so znaleckým dokazovaním a odvolací súd po zohľadnení všetkých okolností tu nevidel dôvod, aby tieto trovy, ktoré boli vynaložené v snahe vysporiadať podielové spoluvlastníctvo k nehnuteľnostiam žalobcov a žalovanej, mal znášať štát, keď by to bolo i v rozpore s princípom spravodlivosti.

2.7. Žalovaná k odvolaniu nedoložila žiadne relevantné dôkazy preukazujúce jej aktuálne majetkové pomery (predložila iba preukaz ZŤP a lekársku správu), pre ktoré by za určitých okolností bola daná dôvodnosť aplikácie § 257 CSP, a teda by išlo o neprimeranú tvrdosť vzhľadom na jej osobné pomery, pričom oslobodenie žalovanej od zaplatenia súdneho poplatku túto jej dôkaznú povinnosť nenahradiť. Odvolací súd nezistil dôvodnosť jej odvolania a dôvod na aplikáciu § 257 CSP.

3. Proti uzneseniu krajského súdu podala dovolanie žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“), výslovne uvádzajúc vady v zmysle § 420 písm. b), c) a f) a § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP.

3.1. Dovolateľka má za to, že odvolací súd sa riadne, dostatočne a zákonne s jej odvolaním a jeho odôvodnením nezaoberal a nevysporiadal a dospel tak k právne a vecne nesprávnemu záveru vo veci ustanovenia jej povinnosti náhrady trov štátu a vo veci zákonnej možnosti oslobodenia od náhrady trov štátu podľa § 257 CSP.

3.2. Odvolací súd sa vôbec nezaoberal tým, či výdavky štátu boli odôvodnené a účelne vynaložené. Nestačí preukázať iba, či takéto výdavky vznikli, je potrebné preskúmať aj to, či boli odôvodnené a účelne vynaložené. Dovolateľka vo svojom odvolaní poukázala, že počas konania došlo k nehospodárnemu a zbytočnému vypracúvaniu rôznych znaleckých posudkov, ich variant zmien tak, aby konečné riešenie čo najviac vyhovovalo žalobcom, a aby konečné riešenie rozdelenia spoločného majetku sa udialo čo najviac v jej neprospech. Išlo tu teda o úkony, ktoré nariaďovala svojvoľne sudkyňa súdu prvej inštancie a dovolateľka vykonanie týchto úkonov nenavrhovala, viď § 253 ods. 1 CSP. Naopak, dokazovanie nariadil súd podľa § 260 CSP. Za nehospodárne nakladanie s prostriedkami štátu tu nesie zodpovednosť zákonná sudkyňa.

3.3. Dovolateľka uviedla, že súdny proces neiniciovala a bola v konaní oslobodená od súdnych poplatkov - § 254 ods. 1 CSP. Ak žalobcovia 1/ až 3/ podali žalobu o rozdelenie tejto nehnuteľnosti, boli oni povinní spolu s príslušnou žalobou podať i konkrétny návrh na rozdelenie nehnuteľnosti, t. j. geometrický plán navrhovaného rozdelenia nehnuteľnosti a znalecký posudok o cene tejto nehnuteľnosti tak, aby tento majetok mohol byť spravodlivo rozdelený medzi strany sporu. Toto boli povinní žalobcovia zabezpečiť na svoje náklady - § 252 CSP a § 253 ods. 1 CSP. Zo spisu je evidentné, že nijaký takýto konkrétny návrh a listiny k žalobnému návrhu žalobcovia nepodali. Žalobcovia 1/ až 3/ podali teda vo veci nespôsobilú žalobu a súd sa takýmto podaním nemal vôbec zaoberať. Súdom nebol oprávnený takéto dôkazy obstarávať za žalobcov a na náklady štátu. Súdom bol povinný žalobu odmietnuť.

3.4. Došlo ku zneužitiu súdnej moci a účelovej manipulácii so súdnym konaním, manipulatívne zamerania a posudky, v dôsledku čoho tu bola spoločná nehnuteľnosť rozdelená nespravodlivo a na objednávku, a to v prospech žalobcov 1/ až 3/. Zo strany súdu prvej inštancie a žalobcov 1/ až 3/ tu teda ide o zneužitie štátnych prostriedkov na zabezpečenie dôkazov vhodných pre žalobcov.

3.5. Dovolateľka uviedla vo svojom odvolaní z 10. februára 2022 náležité právne a humanitárne dôvody hodné osobitného zreteľa, a to právne perfektným a dostatočným spôsobom. S uvedenými dôvodmi hodnými osobitného zreteľa sa odvolací súd nevysporiadal náležitým spôsobom, t. j. korektne.

3.6. Z odôvodnenia odvolacieho súdu na str. 6 jeho rozhodnutia je zrejmé, že je nespôsobilé a zakladá sa iba a výlučne na nesprávnom vyhodnotení procesnej aktivity žalovanej. Zo strany odvolacieho súdu tu ide o ničím nepodloženú domnienku a zo strany súdu prvej inštancie sa tu jedná o úmyselné poškodzovanie mena žalovanej, teda o jej ohováranie zo strany konajúcej sudkyne, nakoľko: a) je zrejmé, že dovolateľka vôbec nebola dlhodobo spôsobilá byť účastníčkou súdneho konania a plniť si práva a povinnosti strany sporu, b) súd prvej inštancie nevykonával žiadne opatrenie k tomu, aby zabezpečil procesnú spôsobilosť žalovanej, nebol jej ustanovený procesný opatrovník, ani právny zástupca, ani

splnomocnený zástupca, c) súd prvej inštancie konal a rozhodol vo veci samej bez prítomnosti žalovanej, bránil jej využiť náležité prostriedky procesnej obrany, d) súd prvej inštancie nariadil znalecké dokazovanie evidentne neúčelným a ne hospodárnym spôsobom a nad mieru potrebnú, e) súd prvej inštancie nezákonne nahrádzal procesnú aktivitu žalobcov tým, že nechal vypracovať znalecké posudky na náklady štátu, hoci takéto posudky a dokumentácia mali byť súčasťou žalobného návrhu a vypracované na náklady žalobcov, f) ukončenie súdneho sporu nebolo v rukách žalovanej, lebo o postupe konania tu rozhoduje výlučne súd, nie žalovaná strana, g) svojím správaním žalovaná nemohla spôsobiť ďalšie trovy štátu, nakoľko ona nežiadala vypracovanie znaleckých posudkov a geometrických plánov. Toto nariadil súd prvej inštancie ne hospodárnym a neúčelným zadávaním 15-tich takýchto úkonov. Preto je odôvodnenie odvolacieho súdu ohľadom aplikácie § 257 CSP nenáležité a neobjektívne.

3.7. Podľa dovolateľky je stanovisko odvolacieho súdu „štát v tomto prípade je účastníkom iba čo sa týka trov vynaložených zo štátnych prostriedkov v súvislosti so znaleckým dokazovaním a odvolací súd po zohľadnení všetkých okolností tu nevidel dôvod, aby tieto trovy, ktoré boli vynaložené v snahe vysporiadať podielové spoluvlastníctvo k nehnuteľnostiam žalobcov a žalovanej mal znášať štát, keď by to bolo v rozpore s princípom spravodlivosti.“ nesprávne, a to preto, lebo: h) snahu vysporiadať podielové spoluvlastníctvo mali žalobcovia 1/ až 3/, nie štát. Žalovaná o vysporiadanie spoluvlastníctva nežiadala. Zo strany súdu prvej inštancie tu došlo k chybnému použitiu finančných prostriedkov štátu na zabezpečenie podkladov a dôkazov, ktoré sa predkladali v záujme žalobcov 1/ až 3/ a nie v záujme žalovanej, resp. štátu, i) náklady na zabezpečenie dôkazu má znášať tá strana, ktorej dôkaz slúži, v tomto prípade žalobcovia 1/ až 3/ spoločne a nerozdielne, j) v rozpore s princípom spravodlivosti je fakt, že všetky podklady, posudky a plány boli vypracúvané s účelom nekorektného rozdelenia nehnuteľnosti na lukratívnu časť prisúdenú žalobcom 1/ až 3/ a dubióznu časť prisúdenú žalovanej, k) v dôsledku vyššie uvedeného nespravodlivého rozdelenia majetku žalovaná utrpela ujmu 150.000 eur. V dôsledku tohto je nemorálne požadovať od žalovanej zaplatenie 1/2 nákladov na vypracovanie účelovej dokumentácie, ktorej cieľom nebolo spravodlivé rozdelenie majetku medzi spoluvlastníkov, ale účelové spôsobenie majetkovej ujmy na strane žalovanej.

3.8. Dovolaťka navrhla, aby dovolací súd rozhodol nasledovne „Dovolací súd ruší napadnuté uznesenie Krajského súdu v Trnave sp. zn. 3Co/28/2023 z 9. októbra 2023 vo veci náhrady trov štátu v celom rozsahu. Dovolací súd nepriznáva štátu nárok na náhradu trov podľa ustanovenia § 257 CSP, nakoľko má za preukázané, že tu existujú v prospech žalovanej dôvody hodné osobitného zreteľa. Dovolací súd priznáva dovolateľke trovy dovolacieho konania vo výške 100 %.“

4. Žalobcovia 1/ a 2/ v písomnom vyjadrení k dovolaniu navrhovali dovolanie žalovanej odmietnuť alebo zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je potrebné zamietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. V posudzovanom spore dovolateľka svoje dovolanie výslovne oprela o dovolacie dôvody podľa § 420 písm. b), c) a f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP, ktorými je dovolací súd viazaný (§ 440 CSP).

8. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8.1. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľky tvrdiacej, že sa súd dopustil chýb vymenovaných v tomto ustanovení, ale rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (viď sp. zn. 3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017).

10. Dovolacie dôvody podľa § 420 písm. b) a c) CSP dovolateľka bližšie nevymedzila a ani neuviedla, v čom konkrétne spočíva vada zmätočnosti konania podľa § 420 písm. b) a c) CSP (§ 431 ods. 2 CSP). Obsahom jej dovolacej argumentácie (aj odvolacej) bolo predovšetkým poukazovanie na skutkový stav veci, vykonané znalecké dokazovanie, správanie strán sporu, kritika vedenia súdneho konania (či procesného postupu súdu) a nesúhlas s právnym posúdením veci odvolacím súdom (aj súdom prvej inštancie). K čomu dovolací súd môže len poznamenať, že všeobecná nespokojnosť dovolateľky s rozhodnutím odvolacieho súdu (aj súdu prvej inštancie a jeho procesným postupom) a polemizovanie s jeho skutkovými a právnymi závermi nepredstavujú kvalifikované vymedzenie uplatneného dovolacieho dôvodu zákonom stanoveným spôsobom, pretože dovolateľka neuviedla, v čom spočíva vada zmätočnosti konania podľa § 420 písm. b) a c) CSP (§ 431 ods. 2 CSP). Na základe uvedeného preto dovolací súd dovolanie žalovanej v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. f) CSP ako procesne neprípustné.

11. Pri ďalšom žalovanou uplatnenom dovolacom dôvode podľa § 420 písm. f) CSP dovolací súd konštantne uvádza, že hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej intenzite, že došlo až k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces.

12.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestranom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie.

12.2. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

12.3. Z práva na spravodlivý súdny proces pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej voľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky, /ďalej aj „ústavný súd“/ sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

13. Dovolateľka vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietala nesprávny procesný postup súdov nižšej inštancie a nedostatočné odôvodnenie (nepreskúmateľnosť) rozhodnutia odvolacieho súdu (aj súdu prvej inštancie), keď podaným dovolaním napadla rozhodnutie odvolacieho súdu čo do výroku o trovách konania, ktorým odvolací súd potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie vo výroku o náhrade trov konania štátu voči jej osobe v rozsahu 50 %.

13.1. Prípustnosť dovolania proti takémuto rozhodnutiu pre existenciu vady v zmysle § 420 písm. f) CSP konštatoval dovolací súd už vo viacerých svojich rozhodnutiach (sp. zn. 8Cdo/266/2019, 8Cdo/111/2019, 4Cdo/70/2020, 4Cdo/155/2020, 4Cdo/69/2022, 2Cdo/89/2020 a iné). Rovnako sa k

tejto otázke vyjadril aj ústavný súd v uznesení zo 17. septembra 2019 č. k. I. ÚS 387/2019-26 a v uznesení z 15. augusta 2018 sp. zn. I. ÚS 275/2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení ústavného súdu 2018, s. 1270).

13.2. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou civilného sporového konania a všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“) môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo strany sporu na súdnu ochranu. Či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy), určuje zákonná úprava náhrady trov konania obsiahnutá v CSP (§ 255 a nasl.). Procesné predpisy, ktoré upravujú rozhodovanie o náhrade trov konania, preto treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu.

14. V sporovom konaní sa povinnosť nahradiť trovy konania spravuje predovšetkým zásadou úspechu vo veci (§ 255 CSP) a zásadou zodpovednosti za zavinenie (§ 256 ods. 1 CSP). Len výnimočne nemusí súd úspešnému účastníkovi priznať náhradu trov konania (§ 257 CSP). Uvedené zásady nie sú vylúčené ani v sporovom konaní o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva aj za zohľadnenia jeho špecifik, v ktorom konaní nie sú súdy viazané návrhmi strán a každý zo spoluvlastníkov môže prezentovať svoju predstavu o tom, ako má byť spoluvlastníctvo vyporiadané. Stranám dokonca nič nebráni v tom, aby argumentovali smerom k tomu, že nie je dôvod na zrušenie spoluvlastníctva, či už z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 142 ods. 2 Občianskeho zákonníka) alebo z dôvodu, že spoluvlastnícke podiely nie sú v takých podieloch, ako tvrdí iný spoluvlastník. Miera sporu strán v takomto konaní môže byť rôzna a nemožno ju stotožniť len s rozdielnou predstavou strán o tom, ako má byť spoluvlastníctvo vyporiadané. Podstatné pre rozhodnutie o náhrade trov konania aj v spore o zrušenie a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva je postoj strán sporu, osobitne žalovanej, napr. či bola aktívna alebo pasívna, či spochybňovala tvrdenia žalobcov, atď. Aj v danom prípade rozhodnutie o náhrade trov konania musí byť v súlade s priebehom konkrétneho konania (obdobne nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 138/2022 z 23. júna 2022).

14.1. V zmysle ustálenej rozhodovacej praxe patrí štátu náhrada trov, ktoré skutočne vynaložil v súlade s v danom čase platnou procesnou normou, ustanovením § 148 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), podľa ktorej mu ex lege vznikol nárok na ich náhradu, a to napriek tomu, že nová procesná úprava CSP analogické ustanovenie neobsahuje. Aplikáciou základného princípu uvedeného v čl. 4 ods. 2 CSP s použitím ustanovenia § 253 ods. 1 CSP v spojení s ustanovením § 255 ods. 1 CSP a § 470 ods. 2 CSP je možné štátu náhradu trov konania voči neúspešnej strane sporu priznať aj za právnej úpravy CSP (pozri uznesenie najvyššieho súdu z 31. júla 2018, sp. zn. 4Obo/3/2018 publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako R 75/2018).

15. Každé rozhodnutie súdu, ktorým sporovej strane neprizná náhradu trov konania, musí byť zo svojej podstaty výnimočným rozhodnutím, prijatým na základe riadneho zváženia všetkých relevantných okolností konkrétneho prípadu a na základe prísne reštriktívneho výkladu § 257 CSP a v ňom obsiahnutej formulácie „dôvody hodné osobitného zreteľa“. Ide o odchýlku zo zásady zodpovednosti za výsledok (§ 255 CSP) aj zo zásady zodpovednosti za zavinenie (§ 256 ods. 1 CSP). Súd podľa neho nemusí zaviazat' neúspešnú stranu sporu nahradiť trovy konania úspešnej strane, resp. nemusí zaviazat' stranu, ktorá spôsobila vznik trov svojím zavinením, aby tieto trovy nahradila protistrane, či štátu. Dôvody hodné osobitného zreteľa ani výnimočné okolnosti zákon neuvádza ani exemplifikatívne a výklad týchto podmienok ponecháva na súdnej praxi. To však neznamená, že tým vytvára priestor na celkom voľnú úvahu súdu.

15.1. V zmysle dnes už ustálenej judikatúry (pozri k tomu napr. uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2MCdo/17/2009, 5Cdo/67/2010 či 3MCdo/46/2012) ustanovenie § 257 CSP nie je možné považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie (v zmysle svojvôle), ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, ku ktorým je potrebné pri stanovení povinnosti nahradiť trovy konania výnimočne prihliadnuť. Ustanovenie § 257 CSP preto nie je možné vykladať tak, že je naň možné prihliadnuť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania.

15.2. Aj podľa záverov vyjadrených v náleze ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 122/2009 je potrebné pri rozhodovaní o tom, či sú splnené podmienky na výnimočné nepriznanie (úplné či čiastočné) náhrady

trov konania úspešnej procesnej strane, aby skutkové okolnosti, v ktorých sa vidí naplnenie dôvodu hodného osobitného zreteľa na nepriznanie náhrady trov konania, boli preukázané, a to zo všetkých aspektov, ktoré sú podľa ustálenej praxe všeobecných súdov relevantné. V opačnom prípade môže dôjsť pri rozhodovaní o náhrade trov konania k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 63/2009).

16. Rozhodovacia prax je už dlhodobo ustálená v názore, že pri posudzovaní dôvodov hodných osobitného zreteľa súd prihliada na majetkové, sociálne, osobné, zárobkové a iné pomery všetkých strán sporu (teda nielen tej strany, ktorú by podľa všeobecných ustanovení zaťažovala povinnosť nahradiť trovy konania, ale aj tej strany, ktorej majetková sféra by bola výnimočným nepriznaním náhrady trov dotknutá). V neposlednom rade je potrebné všímať si aj okolnosti, ktoré viedli strany k uplatneniu nároku na súde a ich postoj v konaní (porovnaj R 24/1964). Nie každú okolnosť, ktorá by aj bola príčinou vzniku sporu, možno považovať za dôvod hodný osobitného zreteľa, pre ktorý by inak úspešnému účastníkovi konania súd náhradu trov konania nepriznal (porovnaj sp. zn. 4MCdo/2/2008).

17. Dovolací súd v danom prípade nezistil také nedostatky v postupe odvolacieho súdu pri skúmaní existencie výnimočných okolností hodných osobitného zreteľa, ktoré by odôvodňovali záver, že jeho výklad a závery boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. odôvodnenie rozhodnutia bolo zmätočné. V tejto súvislosti dovolací súd pripomína, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca späťnosť rozhodnutia odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozhodnutím súdu prvej inštancie vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu (viď rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08). Zohľadňujúc, že na rozhodnutie o náhrade trov konania je potrebné uplatňovať rovnaké kvalitatívne kritériá ako na odôvodnenie meritórneho rozhodnutia súdu, odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie v spojení s odôvodnením dovolaním napadnutého uznesenia odvolacieho súdu má podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonom vyžadované náležitosti v zmysle ustanovenia § 393 CSP.

17.1. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, že odvolací súd zvažoval splnenie podmienok pre uplatnenie § 257 CSP v intenciách vyššie prezentovanej ustálenej rozhodovacej praxe a zohľadnil tvrdenia i postoje strán sporu. Súd prvej inštancie v tejto súvislosti jasne konštatoval, že pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania štátu (konkrétne špecifikácia a celkom výška 3.170,96 eur, pozri bod 12. a 13. rozhodnutia súdu prvej inštancie) aplikoval rovnaké východiská ako pri rozhodovaní o náhrade trov konania strán sporu, pričom na skutočnosť, že žalovaná bola v konaní oslobodená od platenia súdnych poplatkov, nebolo možné prihliadať, pretože od účinnosti CSP je možné prihliadať na oslobodenie strany od súdneho poplatku iba v prípade ukladania povinnosti strane zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania (§ 253 ods. 2 CSP). Na aplikáciu § 257 CSP (dôvody hodné osobitného zreteľa), ktorého použitie je možné len vo výnimočných prípadoch, súd prvej inštancie nevidel dôvod a podľa neho takýmto dôvodom samým osebe nemôže byť prípadná zlá finančná situácia na strane žalovanej. Odvolací súd dodal, že ani on nevzhliadol dôvody pre aplikáciu § 257 CSP a j s ohľadom na postoj žalovanej a jej argumenty. Žalovaná počas celého konania nebola stotožnená so spôsobom zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam, či už návrhmi zo strany žalobcov, resp. ani samotným rozhodnutím súdu, pričom vykonané znalecké dokazovanie a znalecké posudky slúžili pre samotné rozhodnutie vo veci. O postoji žalovanej počas konania a nariadenému znaleckému dokazovaniu svedčia aj právoplatné rozhodnutia súdov nižšej inštancie o uložení poriadkovej pokuty, ktorých dôvodom bolo neposkytnutie jej súčinnosti znalcom. Napokon aj samotná žalovaná mala návrhy na ďalšie znalecké dokazovanie, ktoré však boli zo strany súdu prvej inštancie zamietnuté. Oslobodenie od platenia súdnych poplatkov nezakladá dôvod pre aplikáciu § 257 CSP a ani samotná ťaživá situácia žalovanej, ktorá je ťažko zdravotne postihnutá, imobilná a jej jediným príjmom je invalidný dôchodok, k čomu predložila iba fotokópiu preukazu ZŤP a lekársku správu. Odvolací súd zohľadňujúc všetky okolnosti prichádzajúce do úvahy pri aplikácii § 257 CSP prihliadol aj na správanie sa strán sporu, keď žalovaná v konaní sama nemala snahu spor ukončiť a svojím správaním spôsobila ďalšie trovy štátu, nesúhlasila so zrušením a vysporiadaním podielového spoluvlastníctva, ani spôsobom ako rozhodol súd prvej inštancie. Žaloba zo strany žalobcov bola podaná dôvodne, aj keď súd vo veci rozhodol nie v súlade s ich návrhom. Vzhľadom na uvedené odvolací súd uzavrel, že nevidel dôvod, aby trovy štátu, vynaložené zo štátnych prostriedkov v súvislosti so

znaleckým dokazovaním, v snahe vysporiadať podielové spoluvlastníctvo k nehnuteľnostiam žalobcov a žalovanej, mal znášať štát, keď by to bolo i v rozpore s princípom spravodlivosti (bližšie pozri bod 15. rozhodnutia krajského súdu).

17.2. Z uvedeného je tak zrejmé, že odvolací súd za rozhodujúce z hľadiska neexistencie dôvodov hodných osobitného zreteľa v danom spore považoval to, že procesná aktivita žalovanej v ktoromkoľvek štádiu konania, či pred ním, nesmerovala k snahám o uzatvorenie mimosúdnej dohody alebo k zmierlivému riešeniu ich (spornej) veci, či súdnej forme zmieru. Žalovaná bola naopak v konaní na podporu svojho názoru „pravdy“ aktívna a v tomto smere sa procesne bránila, napr. aj neposkytnutím súčinnosti znalci. To však samé osebe podľa oboch súdov nižšej inštancie nebolo možné považovať za dôvod, pre ktorý by mal súd upustiť od všeobecnej zásady pri rozhodovaní o trovách konania, t. j. zásady úspechu v spore. Oba súdy nižšej inštancie zhodne považovali v danom prípade za spravodlivé aplikovať zásadu zodpovednosti za výsledok (§ 255 CSP), keď existenciu dôvodu hodného osobitného zreteľa v skúmanom prípade nemali za preukázanú, a to aj pokiaľ ide o čiastočné oslobodenie žalovanej od platenia súdnych poplatkov, na ktoré sa od účinnosti CSP prihliada v prípade ukladania povinnosti strane zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania (§ 253 ods. 2 CSP). Z odôvodnenia uznesenia odvolacieho súdu je rovnako zrejmé, že žalovaná nepreukázala aktuálne majetkové pomery, či osvedčila také skutočnosti, ktoré by odôvodňovali prípustnosť aplikácie § 257 CSP, keď samotná skutočnosť, že žalovaná je invalidným dôchodcom, nie je sama osebe dôvodom hodným osobitného zreteľa.

17.3. Z obsahu preskúmaného rozhodnutia pre dovolací súd nevyplýva taká interpretácia ustanovenia § 257 CSP, ktorá by bola popretím jeho podstaty a zmyslu, či zásad, na ktorých stojí rozhodovanie o náhrade trov konania (aj štátu) stranami sporu. Skutočnosť, že žalovaná sa s názorom odvolacieho súdu (aj súdu prvej inštancie) nestotožnila, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti, či nedostatočnosti alebo arbitrárnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu.

18. Podľa dovolacieho súdu ani z obsahu spisu nevyplýva, že by dovolateľka bola postupom súdov nižšej inštancie pri posudzovaní existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa z hľadiska aplikácie § 257 CSP akokoľvek ukrátená na svojich procesných právach. Pokiaľ dovolateľka zakladá svoje ukrátenie na právnom posúdení otázky náhrady trov štátu súdmi nižšej inštancie v jej neprospech (žalovaná má povinnosť nahradiť vzniknuté trovy štátu v rozsahu 50 % rovnako ako žalobcovia 50 %), dovolací súd v tejto súvislosti akcentuje podstatu sporového konania, v ktorom vždy proti sebe stoja dve strany, ktorých tvrdenia a záujmy sú v zásade protichodné, pričom úloha súdu je práve v tom, aby na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru o (ne)pravdivosti tvrdení tej-ktorej strany a prijal právne závery tomu zodpovedajúce, a to aj v prípade konania o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva. Je teda zrejmé, že jedna strana v spore musí byť vždy tou neúspešnou. Podstata dovolania a jeho dôvodov nemôže byť založená na samotnej skutočnosti neúspechu v konaní a na argumentácii, že súdy mali považovať tvrdenia neúspešnej strany za pravdivé a relevantné. Samotným rozhodnutím súdu a právnym posúdením sporu súdom totiž nemôže dôjsť k porušeniu práva na spravodlivý proces, pretože sa tým strane sporu neznesie realizovať jej procesné oprávnenia v priebehu konania pred súdom. Pokiaľ dovolateľka všeobecne spochybňovala dôvodnosť výdavkov štátu a ich účelné vynaloženie v súvislosti s vykonaným znaleckým dokazovaním (a to aj opakovane) a vyplatením znalečného aj zo štátnych rozpočtových prostriedkov, k tomu dovolací súd poukazuje na ich konkrétnu špecifikáciu uvedenú v bode 12. rozhodnutia súdu prvej inštancie dovolateľkou bez ďalšieho konkrétne v odvolaní, ani dovolaní nespochybnení.

19. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd môže len konštatovať, že procesný postup odvolacieho súdu, ktorý konal v zmysle ustanovení a zásad CSP, nemožno považovať za porušenie práva žalovanej na spravodlivý proces. Žalovaná tak neopodstatnene namietala, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom, resp. nedostatočným odôvodnením svojho rozhodnutia znemožnil uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP). Dovolací súd považoval podané dovolanie žalovanej namietajúce zmätočnosťnú vadu podľa § 420 písm. f) CSP síce za prípustné, nie však za dôvodné, preto ho postupom podľa § 448 CSP zamietol.

20. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP, ktorý dovolateľka bližšie ani nekonkretizovala, dovolací súd uvádza, že prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP je v zmysle § 421 ods. 2 CSP vylúčená, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) CSP.

20.1. Pretože v § 357 písm. m) CSP je uvedené uznesenie o nároku na náhradu trov konania, je v zmysle § 421 ods. 2 CSP vylúčená prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o trovách konania (porovnaj napr. uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/71/2019, 7Cdo/276/2019, uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 56/2017, bod 27. a pod.).

20.2. Na základe uvedeného najvyšší súd dovolanie žalovanej v tejto časti ako procesne neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c) CSP bez toho, aby sa zaoberal jeho dôvodnosťou.

21. Zhrnúc vyššie uvedené dovolací súd uzavrel, že dovolanie dovolateľky v časti namietajúcej zmätočnosťnú vadu podľa § 420 písm. f) CSP je prípustné, ale nie je dôvodné a v časti namietajúcej zmätočnosťnú vadu podľa § 420 písm. b) a c) CSP a nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP je neprípustné. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dovolanie ako celok zamietol (§ 448 CSP).

22. Výrok o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP), avšak v danej veci dodáva, že v dovolacom konaní žalobcovia 1/ a 2/ boli v dovolacom konaní úspešní, preto im dovolací súd na základe ustanovenia § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania voči žalovanej v plnom rozsahu.

22.1. Žalobkyni 3/ rovnako vznikol zásadne nárok na náhradu trov dovolacieho konania v zmysle § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP. Z obsahu spisu ale vyplýva, že v danom prípade žalobkyni 3/ v dovolacom konaní trovy nevznikli, preto v súlade so svojou judikatúrou dovolací súd rozhodol o trovách dovolacieho konania tak, že žalobkyni 3/ nárok na ich náhradu nepriznal (R 72/2018).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.